

**A Kúria
mint felülvizsgálati bíróság
ítélete**

Az ügy száma: Gfv.VII.30.270/2019/6.

A tanács tagjai: Dr. Farkas Attila a tanács elnöke

. Gáspár Mónika előadó bíró

. Csőke Andrea bíró

Az I. rendű felperes:

A II. rendű felperes:

A III. rendű felperes:

Az I-III. rendű felperesek képviselője: Olsavszky Ügyvédi Iroda

Az alperes:

Az alperes képviselője: Burai-Kovács, Perlaki, Stanka, Szikla és Társai Ügyvédi Iroda

A per tárgya: szerződés érvénytelenségének megállapítása

A felülvizsgálati kérelmet benyújtó fél: az alperes

A másodfokú bíróság neve és a felülvizsgálni kért jogerős határozat száma:

Fővárosi Ítéltábla 37.Gf.40.669/2018/12/I. számú közbenső ítélet

Az elsőfokú bíróság neve és a határozatának száma:

Fővárosi Törvényszék

30.G.43.079/2017/29. számú ítélet

Rendelkező rész

A Kúria a jogerős közbenső ítéletet hatályon kívül helyezi, és az elsőfokú ítéletet helybenhagyja.

Kötelezi az I. rendű, a II. rendű és a III. rendű felperest, hogy 15 napon belül egyetemlegesen fizessenek meg az alperesnek 127.000 (százhuszonhétézer) forint másodfokú perköltséget és 95.400 (kilencvenötezer-négyszáz) forint felülvizsgálati eljárási költséget.

Megállapítja, hogy az I. rendű, a II. rendű és a III. rendű felperes személyes költségmentessége folytán le nem rótt 951.800 (kilencszázötvenegyezer-nyolcszáz) forint fellebbezési illetéket az állam viseli.

Az alperes 1.730.000 (egymillió-hétszázharmincezer) forint szükségtelenül lerótt felülvizsgálati

eljárási illeték visszatérítését kérheti az illetékes adóhatóságtól.

Az ítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

Indokolás

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] A peres felek között 2006. május 25-én deviza alapú kölcsönszerződés jött létre ingatlan megvásárlásának finanszírozására, amelyben az alperes a kölcsönfelvevők finanszírozási igénye szerint - a finanszírozási igény forintösszegének megfelelő svájci frank összegben - vállalta a kölcsön folyósítását. A szerződés tartalmazta - egyebek mellett - a finanszírozási igény összegét (18.000.000 Ft), a kölcsön összegét (120.169 CHF), a kölcsön futamidejét (408 hónap), a kamat mértékét (2,49%), a kezelési díj mértékét (0,22%), az első kamatperiódusra érvényes havi törlesztőrészlet összegét (399 CHF), a törlesztőrészletek számát (408), a törlesztőrészletek esedékességét (minden hónap 15. napja), az első és utolsó törlesztőrészletét naptári nap szerint (2006. július 15./2040. június 15.).
- [2] A kölcsönszerződés II.8.8. pontja szerint az adós/adóstársak tudomásul vették, hogy a kölcsön igénybevételével együttjáró, az árfolyamváltozásokból eredő kockázatot teljes mértékben maguk viselik. Az alperes e helyen fenntartotta azt a jogot, hogy amennyiben az árfolyamok kedvezőtlen változása - a megítélése szerint - veszélyezteti az adós/adóstársak kölcsöntörlesztési képességét, a fennálló kölcsöntartozást a II.4.5. pontban írt árfolyamon forintra átváltsa, és az átváltás napjától a mindenkori kondíciós listájában meghirdetett, a jelen kölcsön céljának és típusának megfelelő forint kamatláb és kezelési/előtörlesztési díj mérték alapján számítsa ki a kamatot és a kezelési/előtörlesztési díjat.
- [3] A kölcsönszerződés aláírását megelőzően 2006. május 10-én valamennyi felperes „Kockázatfeltáró nyilatkozat lakossági üzletfelek devizakölcsön felvételéhez” megnevezésű iratot írt alá azzal, hogy az abban foglaltakat megismerte, megértette, továbbá tudomásul vette. Kijelentették egyúttal, hogy a kölcsönszerződést a tájékoztatásnak megfelelő kockázatok teljeskörű ismeretében kötik meg. A kockázatfeltáró nyilatkozat a törlesztőrészletek mértékének változása címszó alatt rögzítette, hogy a devizában nyújtott, forintban folyósított és törlesztett kölcsönöknél, a kamat- és az árfolyamváltozások hatásaként a deviza alapú kölcsönök havi törlesztőrészlete a forintkölcsönöknél gyakrabban és nagyobb mértékben változhat. A törlesztőrészletek ingadozása a kamat- és az árfolyamváltozás irányának függvényében kedvezően (adott havi törlesztőrészlet csökken) és kedvezőtlenül (adott havi törlesztőrészlet növekszik) is érintheti az üzletfelet. Amikor a forint árfolyama gyengül a svájci frankkal/euróval szemben (vagyis 1 svájci frankért/euróért a korábbinál több forintot kell fizetni),

akkor a törlesztőrészlet növekszik. Amikor viszont a forint árfolyama erősödik a svájci frankkal/euróval szemben (vagyis 1 svájci frankért/euróért a korábbinál kevesebb forintot kell fizetni), akkor a törlesztőrészlet csökken.

- [4] Tartalmazta e helyen az irat azt is, hogy a devizakölcsönök kamatait befolyásolhatja a devizakamatok ingadozása is. Az alperes a lakossági ingatlanfedezetes devizahitel termékeinél éves kamatrögzítést alkalmaz, ami azt jelenti, hogy a hitel kamatlába 12 hónapig nem változik, az éves kamatfordulókör pedig a kamatforduló időpontjában hatályos kondíciós listában szereplő CIB Deviza Lakáshitel/CIB Ingatlanfedezetes Devizahitel termékekre vonatkozó meghirdetett kamatláb kerül ismét 12 hónapos időtartamra rögzítésre (12 havonta változó kamatozás).
- [5] A felek a kölcsönösszeg és annak járulékai biztosítására 2006. május 25. napján jelzálogszerződést kötöttek. A felperesek 2006. június 1-jén közjegyzői okiratba foglaltan tartozáselismerő és egyoldalú kötelezettségvállaló nyilatkozatot tettek a kölcsönszerződésben vállalt kötelezettségeikről.
- [6] Az alperes eleget tett a 2014. évi XL. törvényben (a továbbiakban: DH2 törvény) előírt elszámolási kötelezettségének, az elszámolás felülvizsgálatnak minősül.

A felperesek keresete és az alperes ellenkérelme

- [7] A felperesek módosított keresetükben elsődlegesen a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: rPtk.) 209. § (1) bekezdése, 209/A. § (2) bekezdése alapján a felek közti kölcsönszerződés II.8.8. pontjának tisztességtelensége miatt, másodlagosan a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény (a továbbiakban: rHpt.) 213. § (1) bekezdés a), b), c) és e) pontjaira alapítottan kérték a felek közti szerződés érvénytelenségének megállapítását. Az érvénytelenség jogkövetkezményeként a teljes érvénytelenség esetére a felek szerződésének hatályossá nyilvánítását, a részleges érvénytelenség esetére pedig a jogügylet érvényessé nyilvánítását kérték a megjelölt tartalommal.
- [8] Az alperes ellenkérelme a kereset elutasítására irányult.

Az első- és másodfokú bíróság határozata

- [9] Az elsőfokú bíróság ítéletében a felperesek keresetét elutasította.
- [10] A felperesek fellebbezése folytán eljáró ítélőtábla közbenső ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta és megállapította a peres felek kölcsönszerződésének érvénytelenségét.
- [11] A jogerős ítélet indokolása rögzítette, hogy a szerződés II.8.8. pontja önmagában nem, csak a szerződéskötést megelőzően aláírt kockázatfeltáró nyilatkozattal együttesen volt vizsgálható. Utalt ezzel kapcsolatban az ítélőtábla az Európai Unió Bírósága (a továbbiakban: EUB) C-51/17. számú ítélete 78. pontjában és a C-126/17. számú ítélete 34. pontjában foglaltakra.
- [12] A másodfokú bíróság a 2006. május 10-én aláírt „Kockázatfeltáró nyilatkozat lakossági üzletfelek devizakölcsön felvételéhez” című tájékoztató értékelése körében kiemelte a 2/2014. PJE jogegységi határozatból, hogy az árfolyamkockázat a főszolgáltatás körébe tartozó szerződéses rendelkezés, az árfolyamkockázatra vonatkozó tájékoztatásnak világosnak, egyértelműnek kell lennie. Az ítélőtábla

szerint az EUB C-51/17. számú ítélete tovább árnyalja a 2/2014. és a 6/2013. PJE jogegységi határozatban foglaltakat: az ítélet 74. pontja szerint a tájékoztatásnak ki kell terjednie legalább a kölcsönfelvevő lakóhelye szerinti tagállam fizetőeszköze súlyos leértékelődésének és a külföldi kamatlábak emelkedésének a törlesztőrészekre gyakorolt hatására. Hangsúlyozta az ítélőtábla, hogy a forint leértékelődésének, illetőleg a külföldi kamatlábak emelkedésének változása nem lineáris összefüggésben van a törlesztőrészek emelkedésének mértékével. A kizárólag a külföldi kamatlábak emelkedésére és a forint leértékelődésének lehetőségére kiterő tájékoztatás nem felel meg az EUB hivatkozott ítéltében megjelenő követelmények, ugyanis abból a fogyasztó nem mérheti fel, hogy az árfolyamkockázat csekély vagy jelentős mértékű lehet, gazdaságilag nehezen elviselhetővé válhat. A fogyasztónak a tájékoztatás alapján értékelnie kell a deviza kamatláb és a forint leértékelődésének a pénzügyi kötelezettségeire gyakorolt - esetlegesen jelentős - gazdasági következményeit is (C-51/17. számú ítélet 78. pont).

- [13] Az előzőek szerint részletezett elvárásnak a másodfokú bíróság szerint sem a perbeli szerződés II.8.8. pontja, sem a felperesek által aláírt kockázatfeltáró nyilatkozat nem tesz eleget. Az ítélőtábla álláspontja szerint a szerződéskötés időpontjában előre megbecsülhető, az észszerű és figyelmesen eljáró fogyasztó számára előre látható és kalkulálható kockázat az, amely részévé vált a felek szerződésének a perben támadott szerződés és az ahhoz kapcsolódó „Kockázatfeltáró nyilatkozat lakossági üzletfelek devizakölcsön felvételéhez” megnevezésű okirat alapján. Az árfolyamkockázatról adott tájékoztatás nem terjedt ki a szerződéskötés időpontjában észszerűen előre nem látható árfolyamkockázatra. Tény, hogy ennek mértékét a pénzintézet sem becsülhette meg előre, de a tájékoztatás nem tért ki arra sem, hogy az ügylet előrelátható észszerű kockázatot meghaladó árfolyamkockázattal is járhat, ami a fogyasztók számára jelentős - akár a teljesítőképességüket vagy a fedezet értékét meghaladó - terhet eredményezhet, annak valójában nincs felső határa. A szerződés II.8.8. pontja szerinti árfolyamváltozásokból eredő kockázat teljes mértékű viselése - a 2006. május 10-én aláírt nyilatkozat tartalmára is figyelemmel - nem a korlátlan árfolyamkockázat teljeskörű vállalását, hanem a szerződéskötéskor észszerűen előre látható mértékű árfolyamkockázat teljeskörű vállalását jelentette.
- [14] Rögzítette végül a másodfokú bíróság, hogy maradéktalanul egyetértett az elsőfokú ítélet indokaival az rHpt. 213. § (1) bekezdésére alapított másodlagos kereset megalapozatlanságát illetően.

A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

- [15] Az alperes felülvizsgálati kérelmében a jogerős közbenső ítélet hatályon kívül helyezésével - tartalma szerint - elsődlegesen az elsőfokú ítélet helybenhagyását, másodlagosan a másodfokú bíróság utasítását kérte a per újabb tárgyalására és új határozat hozatalára.
- [16] Arra hivatkozott, hogy a jogerős közbenső ítélet a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: rPp.) 221. § (1) bekezdésébe, valamint az rPtk. 209. § (1) bekezdésébe, a 209/A. § (2) bekezdésébe, illetve az rHpt. 203. § (6)-(7) bekezdésébe ütköző módon jogszabálysértő. Sérti a 6/2013. PJE jogegységi határozat 3., a 2/2014. PJE jogegységi határozat 1. pontját.
- [17] Előadta, hogy a kölcsönszerződés II.8.8. pontja és az aláírt kockázatfeltáró nyilatkozat alapján a felperesek teljeskörű tájékoztatást kaptak a perbeli jogügylet kockázatairól. A kockázatfeltáró nyilatkozat egyértelművé tette a felperesek számára, hogy az árfolyamkockázat adósokként őket korlátozás nélkül terheli. Az irat tartalma kiterjedt az árfolyamkockázat részletes

ismertetésére, nevesítette a felperesek fizetési kötelezettségeire gyakorolt hatását is.

- [18] Hivatkozott az alperes számos ítéletábrái határozatra, amelyek a jogerős ítélettel ellentétes álláspontra jutottak az árfolyamkockázatról való tájékoztatás megítélésében, valamint a Civilisztikai Kollégiumvezetők Országos Értekezletének 2016. március 17-én elfogadott állásfoglalására, amely szerint az árfolyamkockázatról szóló tájékoztatás tisztességtelensége akkor hathat ki a szerződés kirovó pénznemére is, ha a fogyasztó a banktól kapott tájékoztatás alapján semmilyen árfolyamkockázattal nem számolhatott.
- [19] Álláspontja szerint a másodfokú bíróság az észszerűen előre látható árfolyamkockázat, valamint az előre látható, észszerű kockázatot meghaladó kockázat fogalmának és megkülönböztetésének újszerű - sem a hazai, sem az uniós normákkal alá nem támasztható - bevezetésével a 2/2014 PJE jogegységi határozat, valamint a C-51/17. számú ítélet elvárásait meghaladóan, szigorúbb követelményeket fogalmazott meg a kockázatfeltáró nyilatkozattal szemben. Az EUB C-51/17. számú ítélete - annak 74., 75. és 78. pontjai - a Kúria jogegységi döntéseiben figyelembe vett világosság és érthetőség kritériumainak való megfelelés szempontjait ölelik fel, azokat megerősítik. Megjegyezte, hogy mindettől a másodfokú bíróság - az új árfolyamkockázati teszt bevezetésével - az eltérés indokának feltárása nélkül tért el.
- [20] Kiemelte a 6/2013. PJE jogegységi határozatból, hogy az árfolyamkockázat mértéke és iránya előre nem látható, nem megbecsülhető, az ügyben eljáró másodfokú bíróság mégis azt kérte számon, hogy az alperes az észszerűen előre látható kockázatot meghaladó kockázatról tájékoztassa az adóst. Állította, hogy ilyen követelményt sem az EUB, sem a Kúria nem fogalmazott meg határozataiban. Utalt a Kúria Konzultációs Testülete által elfogadott álláspontra, amely szerint az árfolyamkockázat tisztességtelenségének vizsgálati szempontjai vonatkozásában az EUB ítélet nem tartalmaz olyan új szempontokat, amiket a vonatkozó joggyakorlatában az EUB ne fejtett volna ki korábban és amiket a Kúria már ne vett volna figyelembe joggyakorlat-egységesítő tevékenysége során. Hangsúlyozta, hogy a Kúria nem írta elő, hogy a tájékoztató szövegében kifejezetten szerepelnie kell annak, hogy a kedvezőtlen változás felső határ nélküli, azaz korlátlan is lehet. A tisztességtelenség megállapíthatóságakor annak van jelentősége, hogy a szövegezés alapján a fogyasztó alappal gondolhatja-e úgy, hogy az árfolyamkockázat nem valós, vagy az őt csak korlátozott mértékben terheli. A perbeli nyilatkozat az árfolyamváltozás gazdasági következményét, vagyis azt, hogy az árfolyam kedvezőtlen változása esetén az adós által fizetendő törlesztőrészlet megnövekedhet, kifejezetten tartalmazza.
- [21] Hivatkozott végül arra, hogy a másodfokú bíróság jogszabálysértő módon nem tulajdonított jelentőséget annak sem, hogy a felperesek az árfolyamkockázati tájékoztatás elégtelen volta körében az

előterjesztett tanúbizonyítási indítványuktól elálltak. Mindezzel a felperesek önmagukat zárták el a perbevitt okirattal szemben annak bizonyításától, hogy számukra átlagosan tájékozott fogyasztókként nem volt világos, nem volt érthető, hogy az árfolyamkockázat korlátozás nélkül őket terheli.

- [22] A felperesek felülvizsgálati ellenkérelme a jogerős ítélet hatályban fenntartására irányult. Egyetértettek a jogerős ítélet indokolásában kifejtettekkel.

A Kúria döntése és jogi indokai

- [23] A Kúria a jogerős közbenső ítéletet az rPp. 275. § (2) bekezdése alapján a felülvizsgálati kérelem keretei között vizsgálta, és azt az alábbiak szerint jogszabálysértőnek találta.
- [24] Nem volt megalapozott a felülvizsgálati kérelem hivatkozása az rPp. 221. § (1) bekezdése szerint megjelölt eljárási szabálysértésre. Nem vezetett az indokolási kötelezettség megsértéséhez, hogy az ügyben másodfokon eljáró bíróság a C-51/17. számon meghozott határozat általa helyesnek tartott és eszerint követett értelmezése szerint indokolta döntését, amely mellett külön nem tért ki az EUB ítéletének más – a felülvizsgált határozatban megjelenő értelmezéstől különböző – magyarázatára, az attól való eltérésre. Utal ehhez kapcsolódóan a Kúria az Alkotmánybíróság gyakorlata alapján arra is, hogy az indokolási kötelezettség alkotmányos követelménye azt a minimális elvárást fogalmazza meg a bírói döntésekkel szemben, hogy a bíróság az eljárásban szereplő feleknek az ügy lényegi részeire vonatkozó észrevételeit kellő alapossággal megvizsgálja és annak értékeléséről határozatában számot adjon [7/2013. (III. 1.) AB határozat].
- [25] Az ügy érdemét illetően előrebocsátja a Kúria, hogy az árfolyamkockázat kérdéskörében helytállóan foglaltak állást az ügyben eljáró bíróságok a felek szerződését megelőző kockázatfeltáró nyilatkozat és a megkötött kölcsönszerződés vonatkozó szabályozásának együttes jelentőségéről, ebből következően együttes vizsgálatuk szükségességéről az árfolyamkockázat viselését szabályozó kikötések tisztességtelenségének megítélése során. A kölcsönszerződésben foglalt szerződési feltételekben szereplő, az adós fizetési kötelezettségét szabályozó kikötések átláthatóságának, vagyis annak megítélése során, hogy az árfolyamkockázat mibenlétéről a fogyasztó megfelelő tartalmú tájékoztatást kapott-e a szerződéskötéskor – a 2/2014. PJE jogegységi határozat, valamint az EUB C-186/16. számú ügyben hozott ítéletének indokolásából is kitűnően – a felek közti szerződés szövegén túl jelentősége van a pénzügyi intézmény részéről egyéb úton nyújtott tájékoztatásnak, magának a kockázatfeltáró nyilatkozatnak is [rPtk. 205. § (3) bekezdés, 209. § (1) és (2) bekezdés].
- [26] Helyesen hivatkozott az alperes a felülvizsgálati kérelmében arra, hogy a felülvizsgálni kért ítéletben a másodfokú bíróság olyan tartalmat tulajdonított az EUB C-51/17. számú ügyben hozott

határozatának, amely abból nem olvasható ki, ezen felül a hazai jogból levont következtetése is téves.

- [27] Az adott ügyben a másodfokon eljáró bíróságnak az árfolyamkockázat kérdéskörében elfoglalt jogi álláspontja lényegében a szerződéskötéskor észszerűen előre látható, kalkulálható és az előre nem látható árfolyamkockázat megkülönböztetésén, valamint az észszerűen előre nem látható kockázatra vonatkoztatott külön tájékoztatás elmaradásán alapult. A jogerős ítélet szerint az észszerűen előre nem látható kockázatra kiterjedő - külön - tájékoztatás nélkül egyedül a szerződéskötés időpontjában előre megbecsülhető, az észszerű és figyelmesen eljáró fogyasztó számára előre látható és kalkulálható kockázat „vált részévé” a felek szerződésének.
- [28] Amellett, hogy a jogerős ítélet indokolásában a pénzügyi intézményt terhelő tájékoztatási kötelezettséggel szemben megfogalmazott - az előzőekben ismertetett - elvárással, illetve az annak alapjául felállított, a kockázatok felismerhetősége szerint differenciált eljárásrenddel szembemenően maga a másodfokú bíróság is kiemelte, hogy az árfolyamkockázat mértékét a pénzintézet sem becsülhette meg előre a hiányolt körben, rögzíti a Kúria, hogy alapvetően a szerződési feltételek tisztességtelenségének és ezen alapuló érvénytelenségének kérdéséről különböző jogintézmény, az rPtk. 205/B. § (2) bekezdésében foglalt szabály megalapozatlan és az ügyre nem vonatkoztatható alkalmazása vezetett a jogerős ítélet téves jogi álláspontjához. A jogerős ítélet indokolásából kiolvashatóan a másodfokú bíróság érdemi döntését megalapozó jogi okfejtés - külön tájékoztatás hiányában a szerződés részévé nem vált kikötéssel kapcsolatosan - az rPtk. 205/B. § (2) bekezdésében írt szabályozási logikára mutat. Az rPtk. hivatkozott rendelkezése azonban a szokásos szerződési gyakorlattól, a szerződésre vonatkozó rendelkezésektől vagy a felek között korábban alkalmazott szerződéses kikötésektől eltérő általános szerződési feltételekre teremt külön szabályt: e kikötések tekintetében követel meg a törvény - az általános szerződési feltételek másik fél számára lehetővé tett megismerésén és elfogadásán túlmenően [rPtk. 205/B. § (1) bekezdés] - külön figyelemfelhívó tájékoztatást, mégpedig ahhoz, hogy az adott szerződéses feltétel részévé váljon a felek szerződésének. Jelen ügyben a másodfokú bíróság anélkül, hogy felmerült volna az rPtk. 205/B. § (2) bekezdésének hatálya alá vonható tartalmat hordozó kikötés, ebből következően az rPtk. adott rendelkezése alkalmazásának lehetősége és indokoltsága (maga a másodfokú bíróság sem foglalt állást ennek ellenkezőjéről), lényegében mégis az rPtk. 205/B. § (2) bekezdésében megjelenő elvárást vetítette ki és kérte számon a perben az átláthatóság szempontjából vizsgálendő szerződéses feltétellel szemben, majd az álláspontja szerint így hiányosnak talált tájékoztatás miatt - ugyancsak az rPtk.-nak az ügyben nem irányadó szabályában meghatározott jogkövetkezmény alkalmazásával - tett megállapítást a szerződés részévé nem vált kikötésre, erre alapítottan pedig a

támadott kikötés tisztességtelenségére az rPtk. 209. § (1) bekezdése szerint.

- [29] Egyetértett a Kúria a felülvizsgálati kérelem érvelésével abban, hogy a keresettel támadott kikötés - az alábbiakban részletezettek szerint - megfelelt az érthető és világos megfogalmazás követelményének.
- [30] Az árfolyamkockázat a kirovó és a lerovó pénznem eltéréséből adódó, szükségképpen és automatikus következmény, a deviza alapú kölcsönszerződések jellegéből következik [6/2013. PJE jogegységi határozat III/2. a) pontjához tartozó indokolás; EUB C-51/17. számú ítélet]. A kölcsönszerződés részét képező általános szerződési feltételeknek az árfolyamkockázat viselését szabályozó kikötései a szerződés főszolgáltatására vonatkoznak, ezért adott esetben nem világos, nem érthető jellegük miatt idézhetik elő a szerződés - egészének - érvénytelenségét, a kikötések tisztességtelenségén keresztül [1/2014. PJE jogegységi határozat 1. pontjához tartozó indokolása].
- [31] Az árfolyamkockázat mibenlétét szabályozó szerződéses feltételek átláthatóságával kapcsolatban felállított követelményrendszert maga a 93/13/EGK irányelv (a továbbiakban: fogyasztói irányelv), az irányelvet a hazai jogba átültető szabályozás, valamint az EUB-nak a fogyasztói irányelvet kötelező jelleggel értelmező ítéletei adják meg, miként azokat a Kúria is értékelte és figyelembe vette vonatkozó jogegységi döntése meghozatalakor [2/2014. PJE jogegységi határozat 1. pontjához tartozó indokolás].
- [32] A C-26/13. számon indult előzetes döntéshozatali eljárásban - amelyet az alapügyben vizsgált deviza alapú szerződésben kikötött árfolyamrés, vagyis a folyósításra előírt vételi típusú árfolyammal szemben a törlesztőrészletek kiszámítására az adott deviza eladási árfolyama alkalmazását lehetővé tévő szerződéses feltétel tett indokolttá - a fogyasztói irányelv 4. cikk (2) bekezdésének értelmezésével úgy foglalt állást az EUB, hogy az adott alapügyben szereplőhöz hasonló szerződési feltétel esetén a szerződési feltétel világos és érthető megfogalmazásának követelménye alatt nem kizárólag az érintett feltétel nyelvtani szempontú érthetőségét kell érteni a fogyasztó számára, hanem azt is, hogy a szerződésnek átlátható jelleggel fel kell tüntetnie az érintett feltételben meghatározott külföldi pénznem átváltási mechanizmusának konkrét működését, valamint az e mechanizmus és a kölcsön folyósítására vonatkozó többi feltételben előírt mechanizmus közötti viszonyt oly módon, hogy a fogyasztónak módjában álljon egyértelmű és érthető szempontok alapján értékelni a számára ebből eredő gazdasági következményeket.
- [33] Az EUB az előzőekben hivatkozott ítéletében tehát a fogyasztói irányelv 4. cikk (2) bekezdésével összefüggésben a világos és érthető megfogalmazás szempontrendszerébe tartozóként generális jelleggel határozta meg az alaki és nyelvtani érthetőség teljesülését, továbbá ezen felül a fogyasztó megalapozott döntéséhez olyan egyértelmű és érthető kritériumok megadását,

amelyekből a fogyasztó előre láthatja a kikötés eredményeként jelentkező, őt érintő gazdasági következményeket. Szintén általánosan megfogalmazott követelményként jelenik meg az EUB ítéletében az az elvárás, hogy a fogyasztó számára ténylegesen lehetőséget kell biztosítani a szerződés valamennyi feltételének, továbbá a szerződéskötés következményeinek megismerhetőségére. A felállított szempontrendszer alkalmazása során fogyasztó alatt nem a konkrét fogyasztó értendő, hanem az általánosan tájékozott, észszerűen figyelmes és körültekintő átlagos fogyasztó. Az EUB ítéletének az a része, amely meghatározott külföldi pénznem átváltási mechanizmusának konkrét működése, valamint az e mechanizmus és a kölcsön folyósítására vonatkozó többi feltételben előírt mechanizmus közötti viszony bemutatásának elvárására vonatkozik, a konkrét előzetes döntéshozatali eljárás alapját jelentő szerződéses feltételre specializált megállapítás, abból következően, hogy az eljárásban vizsgált különmemű árfolyamok kikötése - a szerződéses feltétel természetéből adódóan - feltételez és magában hordoz egy szükségszerű számítási műveletet.

[34] A Kúria a C-26/13. számú ítélet kihirdetése után, annak iránymutató megállapításai figyelembevételével hozta meg a 2/2014. PJE jogegységi határozatát, a 6/2013. PJE jogegységi határozattal addig el nem döntött jogkérdésekről. Idetartozott egyebek mellett a deviza alapú kölcsönszerződésekben az árfolyamkockázat korlátlan viselésére vonatkozó kikötés megítélése is.

[35] A 2/2014. PJE jogegységi határozat értelmében a világos és érthető megfogalmazás, illetve az átláthatóság elvéből következően a vizsgált szerződéses feltétel tekintetében a fogyasztót olyan helyzetbe kell hozni a szerződéskötéskor, hogy megfelelően fel tudja mérni az általa vállalt kötelezettségeket, árfolyamkockázat esetén azt, hogy a jövedelme szerinti pénznem leértékelődésével annak hatása a fizetési kötelezettségére korlátlan. Az általános szerződési feltételekben szereplő, az árfolyamkockázat mibenlétére, tartalmára, viselésére vonatkozó kikötés akkor világos és érthető, ha az „átlagos fogyasztó” mércéjén keresztül megítélt konkrét fogyasztó számára felismerhető, hogy a számára kedvezőtlen árfolyamváltozás korlátozás nélkül kizárólag őt terheli, az árfolyam rá nézve kedvezőtlen változásának felső határa nincs [2/2014. PJE jogegységi határozat III/1. pontjához tartozó indokolás]. Kiolvasható a jogegységi döntés indokolásából az is, hogy az árfolyamkockázat várható alakulásának, realitásának megjelölése nem elvárás a fogyasztó felé teljesítendő tájékoztatással szemben. Ez utóbbi körbe tartozó többletinformációnak - így a fogyasztó által viselendő árfolyamkockázat nem valós vagy korlátozott jellegére közölt adatnak - csupán a szerződés egyértelmű megfogalmazásával, illetve a megfelelő tartalmú kockázatteljáró nyilatkozattal szemben, a bennük foglalt tájékoztatást lerontó hatás tulajdonítható.

[36] Mindezeket követően hozta meg az EUB a C-51/17. számú ítéletét, amelyben kifejezetten az árfolyamkockázat viselésére vonatkozó

szerződéses feltétellel összefüggésben értelmezte a fogyasztói irányelv 4. cikk (2) bekezdését. Kimondta, hogy a szerződési feltételek világos és érthető megfogalmazásának követelménye ahhoz, hogy a fogyasztók tájékozott és megalapozott döntéseket hozhassanak, magában foglalja, hogy az árfolyamkockázattal kapcsolatos feltételnek nemcsak alaki és nyelvtani szempontból, hanem a konkrét tartalom vonatkozásában is érthetőnek kell lennie a fogyasztó számára, abban az értelemben, hogy az általánosan tájékozott, észszerűen figyelmes és körültekintő, átlagos fogyasztó ne csupán azt legyen képes felismerni, hogy a nemzeti fizetőeszköz a kölcsön nyilvántartásba vétele szerinti devizához képest leértékelődhet, hanem értékelni kell tudnia egy ilyen feltételnek a pénzügyi kötelezettségeire gyakorolt - esetlegesen jelentős - gazdasági következményeit is. A pénzügyi intézmények feladatába tartozó tájékoztatásnak ki kell terjednie a kölcsönfelvevő lakóhelye szerinti tagállam fizetőeszköze súlyos leértékelődésének és a külföldi kamatlábak emelkedésének a törlesztőrészletekre gyakorolt hatására. Mindezek közelebbről annyit jelentenek, hogy a kölcsönfelvevőnek világos tájékoztatást kell kapnia egyrészt arról, hogy a deviza alapú kölcsönszerződés aláírásával bizonyos mértékű árfolyamkockázatot vállal, amely gazdaságilag nehezen viselhetővé válhat, amennyiben az a pénznem, amelyben jövedelmét kapja, leértékelődik azon devizához képest, amelyben a kölcsönt nyújtották; másrészt fel kell hívnia a banknak a figyelmet az átváltási árfolyam lehetséges változásaira és a devizában felvett kölcsönnel összefüggő kockázatokra; végül pedig a fogyasztó számára tényleges lehetőséget kell biztosítani az összes szerződéses feltétel megismerésére.

- [37] Az előzőekben ismertetett követelményrendszernek a felperesek keresetével támadott szerződéses feltételre konkretizált alkalmazásával elsőként rögzíti a Kúria, hogy a felperesek az árfolyamkockázat viseléséről - eredeti kereseti érvelésüktől eltérően - nem egyedül és első ízben az aláírt kölcsönszerződés vizsgált II.8.8. pontjából szereztek tudomást, hanem az alperestől már a szerződéskötést megelőzően tájékoztatást tartalmazó iratot kaptak az árfolyamkockázat mibenlétéről, a felperesek mindegyike által aláírt - az alábbiakban részletesen elemzett - kockázatfeltáró nyilatkozat szerint.
- [38] A szerződési feltételek világos és érthető jellegéhez alapvető jelentőségű - de nem egyedülként érvényesülő - alaki, nyelvtani szempontból elvárt érthetőséggel kapcsolatban megállapítható, hogy mind a kockázatfeltáró nyilatkozat, mind pedig a vizsgált II.8.8. szerződéses pont - szerkezeti elhelyezéséből, valamint megszövegezéséből adódóan - áttekinthető szerkezetben, egyértelműen azonosítható és értékelésre alkalmas, érthető tartalommal jelent meg a fogyasztó számára. A perbeli esetben az alaki szempontú érthetőség elvárása nem sérült.
- [39] Az alperes által alkalmazott megoldás - a külön okiratba foglalt kockázatfeltáró nyilatkozáttal a fogyasztók előtt a szerződéskötést

megelőzően feltárt és megismertetett ügyleti kockázatokra, majd a fogyasztók ezt követő, a szerződés megkötésével egyidejű nyilatkozatával a korlátlan árfolyamkockázat viseléséről - a szerződéskötés következményeinek kellő idejű megismerhetőségét biztosította, ahogy arra vonatkozó elvárását az EUB is következetesen megfogalmazta korábban vizsgált ítéleteiben.

[40] A felperesek részéről aláírt kockázatfeltáró nyilatkozat vizsgálatával megállapítható, hogy az irat szemléltető, a forint árfolyamának a szerződésben kikötött devizához képest lehetséges változására (gyengülésére, erősödésére egyaránt) modellezett példák mellett, részletes és informatív szöveges magyarázatot is adott a deviza alapú kölcsönügyletekben rejlő - a forintügyletektől eltérő - kockázatokra.

[41] A vizsgált kockázatfeltáró nyilatkozat első helyen - mégpedig kiemelten, figyelemfelhívó jelleggel megszövegezett formában - tartalmazta a nyilatkozat rendeltetésének ismertetését: eszerint a nyilatkozat célja az alperes üzletfeleinek teljeskörű tájékoztatása a devizakölcsönök sajátosságairól, az alperes lakossági ügyfeleknek nyújtott devizahitelezési gyakorlatáról, annak érdekében, hogy az alperes üzletfelei a kölcsönügylet megkötése előtt a devizakölcsönhöz kapcsolódó kockázatokat megfelelően áttekinthessék. Ezt követő részében meghatározta az irat a devizakölcsön fogalmát: devizakölcsön alatt olyan kölcsön értendő, amelynél a kölcsön összege nem forintban, hanem valamely más pénznemben kerül meghatározásra és a futamidő alatt a tartozás nyilvántartása is ebben a pénznemben történik. Az alperes (a nyilatkozat idején) a CIB Ingatlanfedezetes Devizahitelt svájci frank és euró alapon nyújtja, az ügyfél igénye alapján a folyósítás és a törlesztés vagy forintban, vagy a hitel nyilvántartásával azonos devizanemben történik. Az irat mindezeket követően négy pontba rendezetten - idetartozott a devizahitelezés költségei és kockázatai, a vételi és eladási árfolyam különbözete, a törlesztőrészletek mértékének változása és a teljes hiteldíjmutató címszó - tartalmazott külön magyarázatot. A devizahitelezés költségei és kockázatai címszó alatt elsőként az a kiemelt tájékoztatás szerepelt - külön formázással, keretbe helyezetten -, hogy a devizakölcsönök kamatlába jelenleg alacsonyabb a forintkölcsönöknél, ezért a devizakölcsönök aktuális törlesztőrészlete alacsonyabb; a devizában nyilvántartott kölcsönök rendelkeznek azonban néhány olyan jellemzővel, amelyek további költségeket és kockázatot jelenthetnek az üzletfeleknek. Az alperes a következőkben ezekre hívta fel az üzletfelei figyelmét.

[42] A „törlesztőrészletek mértékének változása” címszó alatt külön pontban arra tért ki a kockázatfeltáró irat, hogy a devizában nyújtott, forintban folyósított és törlesztett kölcsönöknél, a kamat- és az árfolyamváltozások hatásaként a deviza alapú kölcsönök havi törlesztőrészlete a forintkölcsönöknél gyakrabban és nagyobb mértékben változhat. A törlesztőrészletek ingadozása a kamat- és az árfolyamváltozás irányának függvényében kedvezően (adott havi

törlesztőrészlet csökken) és kedvezőtlenül (adott havi törlesztőrészlet növekszik) is érintheti az üzletfelet. Amikor a forint árfolyama gyengül a svájci frankkal/euróval szemben (vagyis 1 svájci frankért/euróért a korábbinál több forintot kell fizetni), akkor a törlesztőrészlet növekszik. Amikor viszont a forint árfolyama erősödik a svájci frankkal/euróval szemben (vagyis 1 svájci frankért/euróért a korábbinál kevesebb forintot kell fizetni), akkor a törlesztőrészlet csökken. Tartalmazta e helyen az irat azt is, hogy a devizakölcsönök kamatait befolyásolhatja a devizakamatok ingadozása is. Az alperesnél a lakossági ingatlanfedezetes devizahitel termékeknél alkalmazott éves kamatrögzítés esetén a hitel kamatlába 12 hónapig nem változik, az éves kamatfordulókor pedig a kamatforduló időpontjában hatályos kondíciós listában szereplő CIB Deviza Lakáshitel/CIB Ingatlanfedezetes Devizahitel termékre vonatkozó meghirdetett kamatláb kerül ismét 12 hónapos időtartamra rögzítésre. A kockázatifeltáró nyilatkozat utolsó, „teljes hiteldíjmutató” címmel megadott szövegrésze - a mutató definíciója, főbb jellemzői ismertetése mellett - kiterjedt arra is, hogy a THM mértéke a meghatározására tartozó, aktuálisan figyelembe vett feltételek változása esetén módosulhat, továbbá arra is, hogy a mutató mértéke nem tükrözi a kölcsön kamatkockázatát és a deviza alapú kölcsönök árfolyamkockázatát.

[43] A felek között - a már ismertetett tartalommal - megkötött deviza alapú kölcsönszerződés utalt a kirovó és a lerovó pénznem eltérésére: a forintösszegben meghatározott finanszírozási igény alapján svájci frankban meghatározott kölcsönösszegre, egyúttal a folyósítás és a törlesztések pénznemeként egyaránt a forintban történő teljesítésre. Mindezeket követően szól a kölcsönszerződés keresettel támadott II.8.8. pontja a felperesek megtett nyilatkozataként arról, hogy adósként, illetve adóstársakként tudomásul vették, a kölcsön igénybevételével együttjáró, az árfolyamváltozásokból eredő kockázatot teljes mértékben maguk viselik.

[44] A felek közti kölcsönszerződés ismertetett kikötései, valamint a szerződéskötés előtt aláírt kockázatifeltáró nyilatkozat együttesen meghatározott tartalma alapján a felperesek - az általánosan tájékozott, észszerűen figyelmes és körültekintő átlagos fogyasztó mércéjén keresztül - nemcsak azt vehették számításba, hogy a perbeli kölcsönszerződéshez kapcsolódik árfolyamkockázat, de fel kellett ismerjék annak konkrét lényegét, mibenlétét, a fizetési kötelezettségükre gyakorolt hatását, továbbá azt, hogy kockázatviselésüknek nincs felső határa, az korlátlan. A korlátlan árfolyamkockázat viselésére vonatkozóan az alperes részéről nyújtott tájékoztatás teljesítette a világos és érthető megfogalmazás, illetve az átláthatóság követelményét, ebből következően nem volt megállapítható a keresettel támadott főszolgáltatást megállapító szerződéses kikötés tisztességtelensége.

- [45] A kifejtettek értelmében a Kúria a jogerős ítéletet az rPp. 275. § (4) bekezdése alapján hatályon kívül helyezte és az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.

Záró rész

- [46] Az eredményes felülvizsgálati kérelem alapján a felperesek egyetemlegesen kötelesek megfizetni az rPp. 270. § (1) bekezdése folytán alkalmazandó rPp. 78. § (1) bekezdése és a 82. § (1) bekezdése szerint - az elsőfokú ítéletben foglalt perköltségen felül - az alperes ügyvédi munkadíjból álló másodfokú perköltségét, valamint az ügyvédi munkadíjból és - az alperes által ténylegesen megfizetett összegből a felülvizsgálati eljárásban irányadó mértékben figyelembe vett - 70.000 Ft felülvizsgálati eljárási illetékből álló felülvizsgálati eljárási költségét. Közbenső ítélet felülvizsgálatára kezdeményezett eljárásban az illetékszámítás alapjához az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény (a továbbiakban: Itv.) meg nem határozható ügyértékre vonatkozó szabályát kell alkalmazni a 39. § (3) bekezdés d) pontja szerint, amellyel kapcsolatos bírósági gyakorlaton - a jogegységi határozat indokolásából kitűnően - nem változtatott az 1/2009. PJE jogegységi határozat sem. Az ügyvédi munkadíj összegét a Kúria a kifejtett tevékenység mérlegelésével, áfával növelt összegben határozta meg [32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (3) és (5) bekezdései, 4/A. § (1) bekezdés].
- [47] A felperesek teljes személyes költségmentessége folytán le nem rótt fellebbezési eljárási illetéket a 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13. § (1) bekezdése és 14. §-a szerint az állam viseli.
- [48] Az alperes a szabályszerű felülvizsgálati eljárási illetéket [Itv. 39. § (3) bekezdés d) pont, 50. § (1) bekezdés] meghaladó illetékfizetés miatt az általa átutalással teljesített 1.800.000 Ft-ból 1.730.000 Ft-ot visszaigényelhet az adóhatóságtól az Itv. 80. § (1) bekezdés f) pontjai alapján. A Kúria erről az állami adóhatóságot a határozatának az elsőfokú bíróság útján való megküldésével értesíti [Itv. 81. § (2) bekezdés, 44/2004. (XII. 20.) PM rendelet]. A Kúria tájékoztatja az alperest, hogy az illeték visszatérítését az adóhatóságtól kérnie kell.
- [49] A Kúria a felülvizsgálati kérelmet az rPp. 274. § (1) bekezdése alapján tárgyaláson bírálta el.

Budapest, 2020. január 7.

Dr. Farkas Attila s.k. a tanács elnöke, Dr. Gáspár Mónika s.k. előadó bíró, Dr. Csőke Andrea s.k. bíró